

Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

Навчально-науковий інститут
педагогіки і психології

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖУЮ

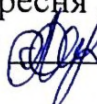
Директор Навчально-наукового
інституту педагогіки і психології
проф. С.М. Кондратюк
«27» вересня 2022 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

Психологія освіти

галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка
(шифр і назва галузі знань)
спеціальність 014 Середня освіта (Математика)
(шифр і назва)
освітньо-професійна програма
Середня освіта (Математика. Інформатика)
другого (магістерського) рівня вищої освіти
(назва)
Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією
ІН інституту педагогіки і
психології
«27» вересня 2022 р.
Голова: Бондаренко Ю.А.,
д. пед. наук, професор

Суми – 2022

Розробники:

Щербакова І. М. – к. філос. н, доцент, доцент кафедри психології

Пухно С. В. – к. психол. н, доцент, доцент кафедри психології

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри психології.
Протокол № 2 від «22» вересня 2022 р.

Завідувач кафедри

Кузікова С. Б.,
д.психол.н., професор

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Магістр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
1-й		1-й	
Семестр			
1-й		1-й	
Лекції			
14 год.		4 год.	
Практичні, семінарські			
14 год.		4 год.	
Лабораторні			
–		–	
Самостійна робота			
60 год.		80 год.	
Консультації:			
2 год.	2 год.		
Загальна кількість годин – 90	Вид контролю: залік		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Психологія освіти»

Метою вивчення навчальної дисципліни «Психологія освіти» є:

- сформувати у студентів знання про сутність та закономірності психічного розвитку людини в процесі засвоєння соціально-історичного досвіду та про психологічні особливості процесу навчання та виховання як цілеспрямованого керування цією діяльністю;
- сформувати у студентів цілісні знання про психологічні аспекти педагогічної діяльності в сучасних освітніх установах;
- формувати у студентів компетентності щодо визначення продуктивності освітнього процесу і оптимальності умов досягнення високих результатів у професійній діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Психологія освіти» є:

- розкрити сутність основних понять, які в сукупності визначають психологічну характеристику сучасної освіти;
- розкрити й проаналізувати предметний зміст і мотивацію сучасної освітянської діяльності;
- забезпечити засвоєння основних психологічних характеристик педагогічної діяльності;
- формувати у студентів навички аналізу психологічних аспектів педагогічної діяльності з метою їх застосування в майбутній професійній діяльності;
- сприяти розвитку творчого особистісного та професійного потенціалу студентів;
- сприяти становленню особистісної професійно-педагогічної позиції в аналізі і оцінці педагогічної діяльності фахівців сучасної освіти;
- формувати у студентів змістовний інтерес до психологічного світу дітей різного вікового періоду, підлітків, юнаків та молоді, як необхідну умову ефективного виконання завдань їх майбутньої професійної діяльності.

Відповідно до освітньо-професійної програми, вивчення дисципліни «Психологія освіти» передбачає набуття студентами таких компетентностей:

Інтегральна компетентність	ІК-1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі математики, середньої математичної освіти, що передбачає знання відповідних теоретико-методичних основ, уміння застосовувати відповідні науково-методичні дослідження та адекватні методи з галузі педагогіки, методики навчання математики, методики навчання інформатики, математики, інформатики; вирішувати

	професійні завдання, що характеризуються комплексністю, варіативністю та невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в школі; планувати та здійснювати дослідження з елементами наукової новизни в галузі методики навчання математики та інформатики та / або впроваджувати інновації у освітній процес
Загальні компетентності	ЗК 1. Здатність навчатися протягом усього життя в контексті неперервної фахової підготовки і соціального життя, вдосконалювати й розвивати власний інтелектуальний та загальнокультурний рівень. ЗК 2. Здатність аналізувати та критично осмислювати інформацію; усвідомлювати на основі критичного аналізу основні світоглядні теорії та принципи у навчанні та професійній діяльності; соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми. ЗК 3. Здатність до стратегічного планування, до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності на основі сформованих ціннісних орієнтирів; оцінювати ситуацію та/або завдання на основі всебічного аналізу з метою виявлення шляхів вирішення проблем / розв'язування завдань; ухвалювати оптимальні рішення; сприймати, аналізувати й реалізовувати інновації у професійній діяльності. ЗК 4. Здатність до продуктивного міжособистісного спілкування на основі принципів гуманізації й довіри; до міжособистісної взаємодії, до ефективної співпраці у команді, комунікації з представниками інших професійних груп різного рівня, до толерантного сприймання різноманітних думок, ідей. ЗК 5. Здатність грамотно використовувати державну мову у професійній діяльності, чітко та аргументовано висловлювати свої думки, міркування, почуття; використовувати одну з іноземних мов для одержання та оцінювання інформації в галузі професійної діяльності, мультикультурність із збереженням національної культурної ідентичності. ЗК 8. Здатність усвідомлювати соціальну значущість своєї майбутньої професії, сумлінно виконувати професійні обов'язки, до моделювання траєкторії особистісного та професійного самовдосконалення; дотримуватися принципів толерантності, етики вчителя, академічної доброчесності; здатність до

	саморефлексії та самовдосконалення; на основі чого формувати ціннісні орієнтації молоді, здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, формувати <i>soft-skills</i> та <i>hard-skills</i>, до підготовки здобувачів освіти до свідомого вибору життєвого шляху, до професійного самовизначення, до дотримання принципу тайм-менеджменту. ЗК 9. Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізовувати свої права та обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, нетерпимості до корупційної поведінки, поважне ставлення до права й закону, володіння достатнім рівнем професійної правосвідомості.
Фахові (спеціальні) компетентності	СК 1. Мовно-комунікативна компетентність як здатність: забезпечувати здобуття учнями системи знань з математики та інформатики державною мовою; забезпечувати партнерську взаємодію всіх суб'єктів освітнього процесу, формувати і розвивати мовно-комунікативні навички та уміння учнів; здатність до продуктивного діалогу із колегами щодо вирішення навчально-методичних проблем, до професійного саморозвитку протягом життя на основі рефлексії; до комунікації у процесі презентації результатів досліджень на наукових заходах; використовувати знання іноземної мови в освітній і професійній діяльності. СК 4. Психологічна компетентність як здатність: визначати і враховувати в ході організації пізнавальної діяльності психологічні особливості різних груп учнів (зокрема учнів з особливими освітніми потребами); на основі пізнавальної мотивації формувати й підтримувати інтерес здобувачів освіти до навчання математики та інформатики, використовувати стратегії роботи з учнями, спрямовані на формування мотивації учнів до навчання на основі підвищення їх самооцінки; розвивати в учнів критичне та творче мислення; формувати спроможність та прагнення учнів до співпраці у процесі навчання математики та інформатики на основі взаємоповаги. СК 5. Здоров'язбережувальна компетентність як здатність: організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні

	технології під час освітнього процесу; формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя; зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності.

2. Передумови для вивчення дисципліни «Психологія освіти»

Передумовою вивчення навчальної дисципліни «Психологія освіти» є вивчення навчальних дисциплін «Психологія», «Педагогіка».

3. Результати навчання за дисципліною «Психологія освіти»

Знання	ПРЗ 1	Знати основні світоглядні теорії та принципи навчання і професійній діяльності, концептуальні засади шкільної освіти в галузі математики, інформатики; цілей і завдань навчання математики та інформатики в старшій школі, наукових основ шкільного курсу математики та актуальних питань розвитку інформаційно-цифрових технологій.
	ПРЗ 3	Знати методологію наукового пізнання та формування математичної картини світу, закони, методи та методики проведення досліджень; основні принципи і засоби пошуку, систематизації, узагальнення інформації.
	ПРЗ 6	Знати раціональні прийоми розумових дій; організації освітнього процесу, традиційні та сучасні методи та технології навчання, різноманітність форм організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти; основні вербальні та невербальні прийоми і засоби впливу на суб'єктів навчання в умовах впровадження концепції «Нова українська школа».
Уміння	ПРУ 1	Уміння використовувати власну систему знань щодо психолого-педагогічних особливостей різних груп учнів (зокрема учнів з особливими освітніми потребами) у процесі планування, організації та здійснення навчання математики та інформатики у старшій школі.
	ПРУ 3	Уміння та готовність доцільно підбирати, вдосконалювати та використовувати традиційні та інноваційні підходи до організації освітнього процесу, методи і прийоми, технології навчання, форми організації навчальних занять та навчально-пізнавальної діяльності суб'єктів навчання,

		адаптувати їх до авторської методичної системи навчання математики та інформатики в умовах впровадження концепції «Нова українська школа».
	ПРУ 4	Уміння та готовність оцінювати ситуацію та/або завдання на основі всебічного аналізу з метою виявлення шляхів вирішення проблем / розв'язування завдань; використовувати та вдосконалювати методики навчання конкретних тем курсу математики та інформатики в старшій школі; сприймати, аналізувати й реалізовувати інновації у професійній діяльності з урахуванням цільової аудиторії в умовах впровадження концепції «Нова українська школа».
	ПРУ 7	Уміння формувати й підтримувати інтерес суб'єктів навчання до математики та інформатики, належний рівень їх мотивації до навчання математики та інформатики; продукувати умови для створення творчого освітнього середовища в ході навчання; ефективно планувати та організовувати різні форми позакласної роботи з математики та інформатики; застосовувати різноманітні підходи до підготовки суб'єктів навчання до науково-дослідної роботи, участі у олімпіадах, турнірах, конкурсах з предмету, популяризувати математику як науку в умовах впровадження концепції «Нова українська школа».
	ПРУ 8	Уміння визначати актуальні наукові проблеми, планувати, організовувати та здійснювати деякі фрагменти досліджень в галузі методики навчання математики самостійно / у складі дослідницького колективу з високим ступенем самостійності та з дотриманням принципів академічної доброчесності
	ПРУ 9	Уміння відшукувати інформацію у різноманітних джерелах, аналізувати, оцінювати її достовірність, систематизувати, узагальнювати її; грамотно готувати наукові тексти, доповіді, презентації, здійснювати публічну апробацію одержаних результатів, брати участь у науковій дискусії.
	ПРК 1	Володіти основами професійної мовленнєвої культури при навчанні математики та інформатики (грамотно використовувати державну мову у процесі професійної діяльності, чітко та аргументовано висловлювати власні думки,

Комунікація		міркування, почуття; використовувати одну з іноземних мов на рівні, що дозволяє отримувати та оцінювати інформацію з зарубіжних джерел в галузі професійної діяльності).
	ПРК 2	Володіти навичками ефективної комунікації в процесі навчання математики та інформатики; продуктивно спілкуватись під час співпраці в команді, грамотно вести діалог, брати участь у дискусіях щодо вирішення професійних проблем; організувати комунікацію учнів, створювати умови для ефективної евристичної бесіди, дискусії, мозкового штурму.
	ПРК 3	Уміння використовувати основні вербальні та невербальні прийоми й засоби впливу на здобувачів освіти; обирати, вдосконалювати, створювати та застосовувати відповідне доцільне методичне і дидактичне забезпечення освітнього процесу; доцільно використовувати інформаційно-комунікаційні технології для підтримки навчально-пізнавального процесу (для подання, редагування, збереження та перетворення текстової, числової, графічної, звукової та відео інформації, розробки власних електронних ресурсів).

1. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	« Відмінно » – навчальна діяльність високої якості та відповідає всім вимогам, теоретичний зміст курсу освоєно повністю, без пробілів, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані на високому рівні, всі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їх виконання оцінено числом балів, близьким до максимального.
82-89	« Дуже добре » – навчальна діяльність високої якості та відповідає всім основним вимогам, теоретичний зміст курсу освоєно повністю, без пробілів, необхідні практичні навички роботи в основному сформовані, всі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального.

74-81	«Добре» – навчальна діяльність якісна та відповідає більшості вимог, теоретичний зміст курсу освоєно повністю, без суттєвих пробілів, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо, всі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки.
64-73	"Задовільно" – навчальна діяльність якісна та відповідає основним вимогам, теоретичний зміст курсу освоєно частково, але пробіли не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі види завдань виконані з помилками.
60-63	«Посередньо» – навчальна діяльність слабка та не відповідає більшості вимог, теоретичний зміст курсу освоєно частково, наявні деякі пробіли, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато навчальних завдань, що передбачені програмою навчання, не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.
35-59	«Незадовільно» (з можливістю перездачі) – навчальна діяльність низької якості та не відповідає основним вимогам, теоретичний зміст курсу освоєно частково, наявні суттєві пробіли, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконано, або якість їх виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального.
1-34	«Незадовільно» (без можливості перездачі) – навчальна діяльність низької якості та не відповідає вимогам, теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки.

**Розподіл балів, які отримують студенти
(ДФН)**

РОЗДІЛ 1	РОЗДІЛ 2		РОЗДІЛ 3		РОЗДІЛ 4	Разом	Сума
T. 1 T. 2	T. 3 T. 4	T. 5	T. 6	T. 7	T. 8	T. 9 T. 10	
Поточний контроль (робота на практичному занятті)							
5	5	5	5	5б.	5	5	35
Контроль самостійної роботи							
Самостійна письмова робота до розділу 1						5	45
Самостійна письмова робота до розділу 2						10	
Самостійна письмова робота до розділу 3						5	
Самостійна письмова робота до розділу 4						10	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання						15	
Підсумковий контроль							
Підсумковий тестовий контроль за розділами курсу						20	20
Всього:						100 балів	

**Розподіл балів, які отримують студенти
(ЗФН)**

РОЗДІЛ 1	РОЗДІЛ 2		РОЗДІЛ 3		РОЗДІЛ 4	Разом	Сума
T. 1 T. 2	T. 3 T. 4	T. 5	T. 6	T. 7	T. 8	T. 9 T. 10	
Поточний контроль (робота на практичному занятті)							
		5			5	10	10
Контроль самостійної роботи							
Самостійна письмова робота до розділу 1						10	70
Самостійна письмова робота до розділу 2						20	
Самостійна письмова робота до розділу 3						10 б.	
Самостійна письмова робота до розділу 4						10	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання						20	
Підсумковий контроль							
Підсумковий тестовий контроль за розділами курсу						20	20
Всього:						100 балів	

Згідно з «Положенням про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка» №178 від 27 квітня 2020 р. перезарахування результатів навчання здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, що за тематикою, обсягом і змістом відповідають дисципліні можливо в обсязі 20 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту, практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

4. Засоби діагностики результатів навчання

Опитування та виступи на практичних заняттях, обговорення теоретичних питань, проведення психодіагностичних методик, оброблення та аналіз їхніх результатів, виконання, обговорення та оцінювання практичних завдань, тестування, індивідуальне навчально-дослідне завдання у вигляді письмові роботи.

Залік

6. Програма навчальної дисципліни «Психологія освіти»

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ I. Методологічний вступ до психології освіти

Тема 1. Загальна характеристика психології освіти. Аналіз понять «психологія», «освіта», «психологія освіти». Психологія, її сутність та зміст. Освіта, її сутність та зміст. Психологія освіти як галузь психологічного знання. Об'єкт і предмет психології освіти. Функції та завдання психології освіти. Структура психології освіти. Місце психології освіти в системі психологічної науки. Зв'язок психології освіти з іншими галузями психології і педагогікою. Роль психології освіти як науки в житті суспільства, у

професійній підготовці педагогічних кадрів.

Тема 2. Історія і методологія психології освіти. Історія психології освіти. Методологія психології освіти. Методологічні завдання, підходи та принципи психології освіти. Методи психології освіти. Класифікація методів психології освіти. Характеристика групи емпіричних методів психології освіти: спостереження, експеримент, інтерв'ю, анкетування, психодіагностичні методи. Використання тестів в дослідженнях з психології освіти. Інші класифікації методів психології освіти.

Розділ II. Психологічна характеристика освітнього процесу: психологія навчально-виховної та педагогічної діяльності

Тема 3. Психологія навчальної діяльності в закладах освіти: психологічні засади процесу навчання. Психологічна характеристика понять: учіння, навічіння, навчальна діяльність, навчання. Психологія навчальної діяльності. Психологічна специфіка навчання дітей у дошкільному навчальному закладі. Психологія навчальної діяльності у закладах загальної середньої освіти. Позашкільна освіта: психологія навчальної діяльності за різними напрямками позашкільної освіти. Психологія навчальної діяльності у закладах професійно-технічної освіти. Психологія навчальної діяльності у закладах вищої освіти. Освіта дорослих. Освітні моделі навчання дорослих. Психологія навчальної діяльності у закладах післядипломної освіти.

Тема 4. Психологічні засади процесу виховання, самовиховання, та перевиховання. Психологічна характеристика процесу виховання. Роль виховання в процесі формування мотивів і форм поведінки дитини. Закономірності та принципи виховання дошкільників. Дитячий колектив та його виховні можливості. Основні концепції та моделі виховання в сім'ї. Типологія сучасних сімей. Порушення сімейного виховання. Стиль сімейного виховання та його вплив на розвиток дитини. Психологічні проблеми самовиховання. Співвідношення навчання, виховання і самовиховання. Виховання та перевиховання. Специфіка виховання у кризові періоди життя дитини.

Тема 5. Психологічні основи педагогічних технологій. Поняття «педагогічна технологія». Класифікація педагогічних технологій. Стислий аналіз основних педагогічних технологій. Сучасні технології управління освітнім процесом. ІКТ технології. Активізація та інтенсифікація навчальної діяльності учнів. Проблемні методи навчання. Психолого-педагогічна сутність інтерактивних методів навчання. Сутність та психолого-педагогічна ефективність використання інформаційних технологій у навчально-виховному процесі. Психологічна сутність проектного навчання. Гуманістично та особистісно зорієнтовані технології (особистісно-

зорієнтоване розвивальне навчання). Технології вільної освіти та природо-відповідні технології.

Тема 6. Психологія педагогічної діяльності. Загальна характеристика педагогічної діяльності. Психологічна структура педагогічної діяльності. Компоненти педагогічної діяльності. Психологічні особливості діяльності працівників професій «людина-людина». Психологічна характеристика суб'єктів педагогічної діяльності. Вимоги до професійної компетентності педагога. Педагогічна культура особистості педагога. Практична готовність педагога до професійної діяльності. Педагогічна майстерність. Стили педагогічної діяльності. Поняття індивідуального стилю педагогічної діяльності. Психологічний аналіз педагогічного спілкування. Конфлікт у педагогічному спілкуванні. Педагогічний колектив як умова ефективності праці вчителя. Психологічного клімат в колективі. Стрес в професійній діяльності. Професійні деформації особистості. Поняття успіху в професійній діяльності. Динаміка професійного успіху. Специфіка підготовки майбутнього викладача до роботи з дорослими.

Розділ III. Психологічна характеристика суб'єктів освітнього процесу

Тема 7. Психологія здобувачів освіти. Психологічні особливості здобувачів дошкільної освіти: загальні закономірності психічного розвитку дитини у дошкільні роки. Критерії психічного розвитку дітей від народження до шести років. Основні психологічні проблеми дошкільників. Соціально-психологічна адаптація дошкільників. Причини та наслідки дезадаптації дітей дошкільного віку. Психологічний «портрет» дезадаптованої дитини. Основні форми роботи психолога з дезадаптованими дітьми.

Вікові психологічні особливості здобувачів освіти закладу загальної середньої освіти. Психологія молодшого школяра. Психологічна готовність дитини до школи. Адаптація дитини до навчання в школі та мотивація навчання. Рівні адаптації першокласників до навчання. Чинники адаптації. Поняття дезадаптації. Мотивація навчання. Тривожність, агресивність та страхи молодших школярів. Довільність поведінки в молодшому шкільному віці. Педагогічна занедбаність дитини: сутність та характеристика поняття.

Психологічні труднощі підліткового віку. Особливості емоційної та мотиваційної сфери підлітків. Особливості дезадаптації в підлітковому віці. Девіантна поведінка підлітків. Класифікацію видів девіантної поведінки.

Психологічні особливості представників юнацького віку. Студентство як соціально-вікова група. Професійне навчання як провідний вид діяльності в студентському віці. Формування професійної спрямованості особистості студента. Формування професійних та особистісних якостей майбутнього фахівця. Соціально-психологічні явища в студентській групі та їх вплив на особистість кожного студента. Проблема лідерства. Соціально-психологічний клімат у групі та його вплив на її працездатність.

Психологічні особливості здобувачів професійно-технічної освіти. Вибір професії. Класифікація професій. Психологічні особливості взаємодії суб'єктів професійної діяльності. Психологічні особливості діяльності фахівця певного типу професії. Професійно важливі якості необхідні працівнику для ефективного виконання завдань професійної діяльності. Цілі навчання та діяльності (їх специфіка). Соціально-психологічні умови ефективною навчальною діяльністю.

Психологічні особливості освіти дорослих. Дорослість як базова категорія андрагогіки. Розбіжності в поглядах на встановлення меж періодів дорослості. Періодизація стадій дорослості.

Тема 8. Психологія педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів освіти. Психологічні особливості особистості вихователя закладу дошкільної освіти, вчителя закладу загальної середньої освіти, педагога. Психологічна культура педагога. Професійно-значущі якості сучасного педагога. Професійна та психологічна готовність педагога до навчання дітей з особливими освітніми потребами. Професіограма педагога. Структурно-ієрархічна модель особистості вчителя. Професійний розвиток педагога. Поняття про професійну деформацію особистості. Прояви професійної деформації педагога. Явище емоційного вигорання у педагогічній діяльності: сутність, фази, засоби подолання. Психологія педагогічного колективу. Соціально-психологічний клімат колективу і його основні показники.

Розділ IV. Психологія безпечного освітнього середовища.

Тема 9. Психологічна безпека освітнього середовища. Психологічна характеристика безпеки освітнього середовища. Психологічні чинники безпечного освітнього середовища, їх характеристика. Захищеність в освітньому середовищі. Комфортність в освітньому середовищі. Психотравмуючі ситуації у навчальному процесі закладу освіти; конфлікти у стосунках вчитель – учень, учень – учень, учень – батьки, тощо; проблема адаптації; атмосфера конкуренції між однолітками; надмірна вимогливість педагогів, тощо. Протидія булінгу в закладах освіти. «Академічна доброчесність». Показники дотримання академічної доброчесності викладачами та здобувачами освіти. Форми відповідальності за порушення безпеки освітнього середовища та норм академічної доброчесності учасниками освітнього процесу у ЗВО.

Тема 10. Психологія безпечного освітнього простору в умовах спеціально організованого навчання, інклюзії. Інклюзія. Соціальна інклюзія. Інклюзія в освіті. Діти з особливими освітніми потребами, зокрема, – мовленнєвими порушеннями. Інклюзивна освіта: мета, завдання, функції, принципи, базові цінності. Інклюзивний навчальний заклад. Основні принципи інклюзивного навчання. Команда супроводу. Основні напрямки

супроводу. Умови адаптації дитини до освітнього середовища. Психологічні загрози інклюзії. Психологічні умови безпечного інклюзивного навчання учнів з обмеженими можливостями здоров'я. Індивідуальна програма розвитку (ІПР) дитини: індивідуальний курикулум. Психологія диференційованого викладання. Ознаки небажаної поведінки. Поведінкове втручання. Ресурсна кімната. Психологічні рекомендації із супроводу та взаємодії з дитиною з особливими освітніми потребами.

6.1. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лекції	практичні	консультації	самостійна робота		лекції	практичні	консультації	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ I. Методологічний вступ до психології освіти										
Тема 1. Загальна характеристика психології освіти	8	1	1		6	8				8
Тема 2. Історія і методологія психології освіти.	8	1	1		6	8				8
Разом за розділом I.	16	2	2		12	16				16
Розділ II. Психологічна характеристика освітнього процесу: психологія навчально-виховної та педагогічної діяльності										
Тема 3. Психологія навчальної діяльності в закладах освіти: психологічні засади процесу навчання.	8	1	1		6	9	1			8
Тема 4. Психологічні засади процесу виховання, самовиховання, та перевиховання.	8	1	1		6	8				8
Тема 5. Психологічні основи педагогічних	10	2	2		6	10	1	1		8

технологій.										
Тема 6. Психологія педагогічної діяльності.	10	2	2		6	9		1		8
Разом за розділом II.	36	6	6		24	26	2	2		32
Розділ III. Психологічна характеристика суб'єктів освітнього процесу										
Тема 7. Психологія здобувачів освіти.	10	2	2		6	8				8
Тема 8. Психологія педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів освіти.	10	2	2		6	10	1	1		8
Разом за розділом III	20	4	4		12	18	1	1		16
Розділ IV. Психологія безпечного освітнього середовища										
Тема 9. Психологічна безпека освітнього середовища.	8	1	1		6	10	1	1		8
Тема 10. Психологія безпечного освітнього простору в умовах спеціально організованого навчання, інклюзії.	8	1	1		6	8				8
Разом за розділом IV.	16	2	2	2	12	18	1	1		16
Усього годин	90	14	14	2	60	90	4	4	2	80

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН

РОЗДІЛ I. Методологічний вступ до психології освіти			
1	Тема 1. Загальна характеристика психології освіти	1	
2	Тема 2. Історія і методологія психології освіти.	1	
Розділ II. Психологічна характеристика освітнього процесу: психологія навчально-виховної та педагогічної діяльності			
3	Тема 3. Психологія навчальної діяльності в закладах освіти: психологічні засади процесу навчання.	1	1
4	Тема 4. Психологічні засади процесу виховання, самовиховання, та перевиховання.	1	
5	Тема 5. Психологічні основи педагогічних технологій.	2	1
6	Тема 6. Психологія педагогічної діяльності.	2	
Розділ III. Психологічна характеристика суб'єктів освітнього процесу			
7	Тема 7. Психологія здобувачів освіти.	2	
8	Тема 8. Психологія педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів освіти.	2	1
Розділ IV. Психологія безпечного освітнього середовища			
9	Тема 9. Психологічна безпека освітнього середовища.	1	1
10	Тема 10. Психологія безпечного освітнього простору в умовах спеціально організованого навчання, інклюзії.	1	

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
Розділ I. Методологічний вступ до психології освіти			
1	Тема 1. Загальна характеристика психології освіти	1	
2	Тема 2. Історія і методологія психології освіти.	1	
Розділ II. Психологічна характеристика освітнього процесу: психологія навчально-виховної та педагогічної діяльності			
3	Тема 3. Психологія навчальної діяльності в закладах освіти: психологічні засади процесу навчання.	1	
4	Тема 4. Психологічні засади процесу виховання, самовиховання та перевиховання.	1	
5	Тема 5. Психологічні основи педагогічних технологій.	2	1
6	Тема 6. Психологія педагогічної діяльності.	2	1
Розділ III. Психологічна характеристика суб'єктів освітнього процесу			
7	Тема 7. Психологія здобувачів освіти.	2	
8	Тема 8. Психологія педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів освіти.	2	1
Розділ IV. Психологія безпечного освітнього середовища			

9	Тема 9. Психологічна безпека освітнього середовища.	1	1
10	Тема 10. Психологія безпечного освітнього простору в умовах спеціально організованого навчання, інклюзії.	1	

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Видра О. Г. Вікова та педагогічна психологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / О. Г. Видра. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 111 с. / [електронний ресурс]
Режим доступу: <http://194.44.152.155/elib/local/r1.pdf>
2. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: Навч. посібник. – К.: ВЦ «Академія», 2006. – 256 с.
https://library.udpu.edu.ua/library_files/412009.pdf
3. Виноградова В. Є., Юрченко В.І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти: Навч. посіб. / В.Є. Виноградова, В.І. Юрченко. – Київ: «Каравела», 2019. – 308 с.
4. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 424 с. / [електронний ресурс] Режим доступу:
https://shron1.chtyvo.org.ua/Dutkevych_Tetiana/Dytiacha_psykholohiia.pdf
5. Євтух М. Б. Педагогічна психологія: Підручник / М.Б. Євтух, Е.В. Лузік, Н.В. Ладогубець, Т.В. Ільїна. – К.: Кондор-Видавництво, 2015. – 420 с.
http://lib.khnu.km.ua/fond/NOV/new09_2016/452863.pdf
6. Подоляк Л. Г., Юрченко В. І. Психологія вищої школи: Підручник.- 4-те вид., випр. і доп. – К.: Каравела, 2014. – 360 с.
<https://core.ac.uk/download/pdf/33688061.pdf>
7. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. – К.: ТОВ «Агенство «Україна», 2019. – 300 с.
8. Сергєєва Л. М., Софій Н. З. Якісна професійно-технічна освіта – соціально вразливій молоді: Навчально-методичний посібник / За ред. Л.М. Сергєєвої. – К.: Арт Економі, 2012. – 168 с.
9. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2006. – 520 с.
https://library.udpu.edu.ua/library_files/417343.pdf
10. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. [2-ге вид., доп.]. – Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. – 170 с.
11. Токарева Н. М. Основи педагогічної психології: навчально-методичний посібник / Н.М. Токарева – Кривий Ріг, 2013 – 223 с.
<http://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/0564/1758/1/пед.пс.pdf>
12. Шевців З.М. Основи інклюзивної педагогіки: підручник. Видання 2-ге, виправлене, доповнене. Львів: «Новий світ – 2000», 2019. – 264 с.

Додаткові

1. Грень Л. М. Сучасна освіта України: державно управлінський аспект: монографія / Л. М. Грень, С. А. Вавренюк, П. І. Алієва. – Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2021. – 238 с.
2. Дубасенюк О. А. Теорія і практика професійної виховної діяльності педагога: Монографія. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2005. – 367 с. http://eprints.zu.edu.ua/29346/1/монографія_2005.pdf
3. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н. П. Наволокова. – Х.: Вид. група «Основа», 2009. – 176 с. https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Navolokova_Enciclopedia.pdf
4. Загальна психологія: Практикум: Навч. посібн. / В. В. Волошина, Л. В. Долинська, С. О. Ставицька, О. В. Темрук. – К.: Каравела, 2005. - 280 с. / [електронний ресурс] Режим доступу: <http://194.44.152.155/elib/local/sk685984.pdf>
5. Карпенко Є. Вікова та педагогічна психологія: Актуальні студії сучасних українських учених: навч. посібник. – Дрогобич: Посвіт, 2014. – 152 с. <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/348/1/Карпенко%20Є.%20вікова.pdf>
6. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія] / А. А. Колупаєва, О. М. Таранченко – К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. – 152 с.
7. Кокун О. М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: Монографія. – К.: ДП «Інформ.-аналіт. Агенство», 2012. – 200 с. http://lib.iitta.gov.ua/1651/1/Кокун_Моногр_12.pdf
8. Коцан І. Я., Ложкін Г. В., Мушкевич М. І. Психологія здоров'я людини / За ред. І. Я. Коцана. – Луцьк: РВВ — Вежа: Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2011. – 430 с.
9. Лук'янова Л. Б., Аніщенко О. В. Освіта дорослих: короткий термінологічний словник / Авт.-упор. Лук'янова Л.Б., Аніщенко О.В. – К.; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2014. – 108 с.
10. Мельник І. С. Педагогічна психологія: дошкільний вік. Навчальний посібник для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта». – К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013. – 128 с.
11. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки. <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>
12. Освіта дорослих: теоретичні і методологічні засади: [монографія] / авт. кол.: Лук'янова Л. Б., Сігаєва Л. Є., Аніщенко О. В., Зінченко С. В., Баніт О. В., Лапаєнко С. В., Василенко О. В. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 272 с.
13. Психологічна безпека особистості: міжнародна колективна монографія / за заг. ред. І. В. Волженцевої. – Переяслав (Київ. обл.), 2020. 550 с.
14. Психологія стресу: підручник / Л. Б. Наугольник. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. – 324 с. / [електронний ресурс] Режим доступу: https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/10/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0

%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F_%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%83.pdf

15. Психолого-педагогічні технології відбору учнівської молоді до вищих навчальних закладів педагогічного профілю: монографія / [Єгорова Є. В, Заєць І. В., Ігнатович О. М., Кобченко В. І., Литвинова Н. І., Марченко І. Б., Мерзлякова О. Л., Синявський В. В., Шевенко А. М., Татаурова-Осика Г. П., за ред. О. М. Ігнатович] – К.: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України , 2016. – 487 с.
16. Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід. Методичний посібник. / Андрєєнкова В. Л., Мельничук В. О., Калашник О. А. – К.: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. – 132 с.
17. Рекомендації студентам щодо активного навчання в умовах онлайн-освіти: навч.-метод. посіб. / Базиленко А. К., Іванова І. Б., Кириленко В. Г., Кондукоцова Н. В. – К.: Університет «Україна», 2020. – 85 с.
18. Столярчук О. А. Психологія сучасної сім'ї : навч. посіб. / О. А. Столярчук. – Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2015. – 136 с. / [електронний ресурс] Режим доступу:
https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/19502/1/O_Stoliarchuk_PSS_IL.pdf
19. Сучасні соціальні технології в освіті : Колективна монографія / [[кол.авт.] за заг. ред. Наталії Сейко]. – Житомир : Вид. О.О. Євенок, 2018. – 332 с.
20. Тарасова Т.Б. Психологічна просвіта : навчальний посібник / Т. Б. Тарасова. – Суми : університетська книга, 2013. – 462 с.
21. Цюман Т. П., Бойчук Н. І. Кодекс безпечного освітнього середовища: метод. посіб. / за заг. ред. Цюман Т. П. – К., 2018. – 56 с.
22. Щербакова І. М. Психодіагностика професійного самовизначення особистості : навч.-метод. посіб. / І. М. Щербакова, Г. А. Стадник. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2012. – 324 с.

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Нормативні документи МОН України.
2. Посібники та підручники з психології.
3. Словники та енциклопедії з психології.
4. Мультимедійні презентації.
5. Аудіо та відео наочність.
6. Зображувальна наочність: схеми, таблиці.
7. Елементи дистанційного навчання.
8. Сценарії ділових та рольових ігор.
9. Роздатковий матеріал з психодіагностичних методик.
10. Тестові завдання для комп'ютерного контролю.